
Ανασκαφική
Συντήρηση και Πρώτα
Σωστικά για τους
Αρχαιολόγους Πεδίου

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)** σας καλωσορίζει στο Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης με τίτλο **«Ανασκαφική Συντήρηση και Πρώτα Σωστικά για τους Αρχαιολόγους Πεδίου»**.

Η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και πιστοποίησης επαγγελματικών δεξιοτήτων οδήγησε το **Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (E-Learning)** του Ε.Κ.Π.Α. στο σχεδιασμό των πρωτοποριακών αυτών Προγραμμάτων Επαγγελματικής Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, με γνώμονα τη **διασύνδεση της θεωρητικής με την πρακτική γνώση**, αναπτύσσοντας κυρίως, την εφαρμοσμένη διάσταση των επιστημών στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

Στη συνέχεια, σας παρουσιάζουμε αναλυτικά το πρόγραμμα σπουδών για το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης: **«Ανασκαφική Συντήρηση και Πρώτα Σωστικά για τους Αρχαιολόγους Πεδίου»**, τις προϋποθέσεις συμμετοχής σας σε αυτό, καθώς και όλες τις λεπτομέρειες που πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμες, για να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του προγράμματος.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι νέες τάσεις, αλλά και η διεπιστημονικότητα που χαρακτηρίζει τα επαγγέλματα του αρχαιολόγου και του συντηρητή αρχαιοτήτων, επιβάλλουν την όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εκπαίδευση και κατάρτιση τους. Επιπλέον, η στενή συνεργασία αρχαιολόγων και συντηρητών και η ανάπτυξη ενός κώδικα επικοινωνίας μεταξύ τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχημένη αρχαιολογική έρευνα.

Προς αυτόν το σκοπό, επιστήμονες από το χώρο της αρχαιολογίας και της συντήρησης αρχαιοτήτων έχουν προχωρήσει στη συγγραφή άρθρων, εγχειριδίων, αλλά και μονογραφιών, που έχουν ως κύριο στόχο τον εμπλουτισμό των γνώσεων των αρχαιολόγων πεδίου σε θέματα που άπτονται της ανασκαφικής συντήρησης, της συσκευασίας, της μεταφοράς και αποθήκευσης αρχαιολογικών ευρημάτων. Σε πανεπιστήμια εξωτερικού, το μάθημα της ανασκαφικής συντήρησης, με την μορφή των «πρώτων σωστικών μέτρων», έχει ενταχθεί είτε ως επιλογής είτε ως υποχρεωτικό στα προγράμματα σπουδών τμημάτων με αντικείμενο την αρχαιολογία και την ιστορία της τέχνης. Στην Ελλάδα, αντίθετα, τέτοια μαθήματα είτε δεν υφίστανται είτε αποτελούν αποσπασματικές και μεμονωμένες προσπάθειες.

Το παρόν πρόγραμμα απευθύνεται σε αρχαιολόγους που εργάζονται στο πεδίο και επικεντρώνεται στη σημασία της συντήρησης και των άμεσων ενεργειών που μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια μιας ανασκαφής. Έμφαση δίνεται στις «πρώτες βοήθειες» που απαιτούνται κατά την έρευνα πεδίου για την ασφαλή αποκάλυψη, σωστή ανασκαφή και απόσπαση αντικειμένων κατασκευασμένων από ευαίσθητα υλικά ή με μεγάλο βαθμό φθοράς. Επίσης, παρουσιάζονται οι ορθές πρακτικές αλλά και οι ενέργειες που θα πρέπει να αποφεύγει ένας αρχαιολόγος κατά την αποκάλυψη ενός ευρήματος μέχρι να επέμβει ο εξειδικευμένος συντηρητής.

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω ορθών πρακτικών, το μάθημα περιλαμβάνει επιμέρους ενότητες για την ανασκαφική συντήρηση, τους παράγοντες φθοράς, την τεχνολογία των διαφόρων υλικών (π.χ. κεραμική, μέταλλα, γυαλί), τη συσκευασία και μεταφορά των κινητών ευρημάτων καθώς και τις συνθήκες ασφαλούς αποθήκευσής τους. Επίσης, τίγονται θέματα που αφορούν την προστασία των ακίνητων ευρημάτων και μνημείων, την ανάγκη ένταξης των εργασιών συντήρησης, τόσο στο οργανόγραμμα όσο και στον προϋπολογισμό ενός αρχαιολογικού προγράμματος, ενώ γίνεται και αναφορά σε μεθόδους αρχαιομετρικών αναλύσεων που χρησιμοποιούνται πλέον ευρέως στους τομείς της αρχαιολογίας και της συντήρησης.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΟΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Αίτηση συμμετοχής μπορούν να υποβάλλουν:

- ▶ απόφοιτοι Πανεπιστημίου/ΤΕΙ της ημεδαπής και της αλλοδαπής
- ▶ απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με συναφή στο αντικείμενο εργασιακή εμπειρία

Η αίτηση συμμετοχής υποβάλλεται ηλεκτρονικά, μέσω της ιστοσελίδας:

<https://elearningekpa.gr/>

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

Τα προαπαιτούμενα για την παρακολούθηση του Προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους είναι:

- ▶ Πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- ▶ Κατοχή προσωπικού e-mail
- ▶ Βασικές γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών

5. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διδασκαλία στα προγράμματα εξ αποστάσεως επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ διεξάγεται μέσω του διαδικτύου, προσφέροντας στον εκπαιδευόμενο «αυτονομία», δηλαδή δυνατότητα μελέτης ανεξαρτήτως περιοριστικών παραγόντων, όπως η υποχρέωση της φυσικής του παρουσίας σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος διατίθεται σταδιακά, ανά διδακτική ενότητα, μέσω ειδικά διαμορφωμένων ηλεκτρονικών τάξεων. Κατά την εξέλιξη κάθε θεματικής ενότητας αναρτώνται σε σχετικό link οι απαραίτητες για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανακοινώσεις.

Ο εκπαιδευόμενος, αφού ολοκληρώσει τη μελέτη της εκάστοτε διδακτικής ενότητας, καλείται να υποβάλει ηλεκτρονικά, το αντίστοιχο τεστ αξιολόγησης. Τα τεστ μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις αντιστοίχισης ορθών απαντήσεων, πολλαπλής επιλογής, αληθούς/ψευδούς δήλωσης, ή υπλοαd, όπου ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να διατυπώσει και να επισυνάψει την απάντησή του. Η θεματική ενότητα μπορεί να συνοδεύεται από τελική εργασία, η οποία διατίθεται κατά την ολοκλήρωση της θεματικής ενότητας (εφόσον το απαιτεί η φύση της θεματικής ενότητας) και αφορά το σύνολο της διδακτέας ύλης.

Παράλληλα, παρέχεται **πλήρης εκπαιδευτική υποστήριξη** δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να απευθύνεται ηλεκτρονικά (για το διάστημα που διαρκεί το εκάστοτε μάθημα) στον ορισμένο εκπαιδευτή του, μέσω ενσωματωμένου στην πλατφόρμα ηλεκτρονικού συστήματος επικοινωνίας, για την άμεση επίλυση αποριών σχετιζόμενων με τις θεματικές ενότητες και τις ασκήσεις αξιολόγησης ή την τελική εργασία.

6. ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σε κάθε διδακτική ενότητα ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να επιλύει και να υποβάλλει ηλεκτρονικά το αντίστοιχο τεστ, τηρώντας το χρονοδιάγραμμα που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτή του. Η κλίμακα βαθμολογίας κυμαίνεται από 0 έως 100%. Συνολικά, η βαθμολογία κάθε θεματικής ενότητας προκύπτει κατά το 60% από τις ασκήσεις αξιολόγησης και κατά το υπόλοιπο 40% από την τελική εργασία, η οποία εκπονείται στο τέλος του συγκεκριμένου μαθήματος και εφόσον το απαιτεί η φύση αυτού.

Η χορήγηση του **Πιστοποιητικού Επιμόρφωσης** πραγματοποιείται, όταν ο εκπαιδευόμενος λάβει σε όλα τα μαθήματα βαθμό μεγαλύτερο ή ίσο του 50%. Σε περίπτωση που η συνολική βαθμολογία ενός ή περισσότερων μαθημάτων δεν ξεπερνά το 50%, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα

επανεξέτασης των μαθημάτων αυτών μετά την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας του προγράμματος. Η βαθμολογία που θα συγκεντρώσει κατά τη διαδικασία επανεξέτασής του είναι και η οριστική για τα εν λόγω μαθήματα, με την προϋπόθεση ότι ξεπερνά εκείνη που συκέντρωσε κατά την κανονική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση διατηρείται η αρχική βαθμολογία.

7. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Πέρα από την **επιτυχή ολοκλήρωση** του προγράμματος για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού απαιτούνται τα εξής:

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης**

Η διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης Εκπαιδευόμενου στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, εξουσιοδοτημένο στέλεχος του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ, επικοινωνεί τηλεφωνικά με ένα τυχαίο δείγμα εκπαιδευόμενων, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές διαδικασίες του προγράμματος, εάν αντιμετώπισαν προβλήματα σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό, την επικοινωνία με τον ορισμένο εκπαιδευτή τους, καθώς και με τη γενικότερη μαθησιακή διαδικασία. Η τηλεφωνική επικοινωνία διεξάγεται με την ολοκλήρωση του εκάστοτε προγράμματος, ενώ η μέση χρονική διάρκειά της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι περίπου 2-3 λεπτά.

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης, εφόσον κληθεί, ή μη ταυτοποίησής του κατά τη διεξαγωγή της, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων**

Ο δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων διασφαλίζει την εγκυρότητα των στοιχείων που έχει δηλώσει ο εκπαιδευόμενος στην αίτηση συμμετοχής του στο Πρόγραμμα και βάσει των οποίων έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί η αίτηση συμμετοχής του σε αυτό.

Κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας του προγράμματος, πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων από τη Γραμματεία. Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία πιστοποιούν τα στοιχεία που έχει δηλώσει στην αίτηση

συμμετοχής (Αντίγραφο Πτυχίου, Αντίγραφο Απολυτήριου Λυκείου, Βεβαίωση Εργασιακής Εμπειρίας, Γνώση Ξένων Γλωσσών κ.τ.λ.).

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων, εφόσον κληθεί, ή μη ύπαρξης των δικαιολογητικών αυτών, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Αποπληρωμή του συνόλου των διδάκτρων**

Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να μην έχει οικονομικής φύσεως εκκρεμότητες. Σε περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες, το πιστοποιητικό σπουδών διατηρείται στο αρχείο της Γραμματείας, μέχρι την ενημέρωση της για τη διευθέτηση της εκκρεμότητας.

Αναλυτική περιγραφή των παραπάνω υπάρχει στον Κανονισμό Σπουδών:

<https://elearningekpa.gr/regulation>

8. ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού είναι μέλη ΔΕΠ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ή και ειδικοί εμπειρογνώμονες με ιδιαίτερη συγγραφική καταξίωση, οι οποίοι κατέχουν πολύ βασικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος.

Εκπαιδευτής και συγγραφέας του προγράμματος είναι ο κ. **Μισέλ Ρογκενμπούκε**, Συντηρητής Αρχαιοτήτων/Μουσειολόγος, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

9. ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ Η ΥΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης περιλαμβάνει **3 θεματικές ενότητες (μαθήματα)**.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

1ο ΜΑΘΗΜΑ: Ανασκαφική συντήρηση: πρώτα σωστικά μέτρα στην ανασκαφή

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Σχεδιασμός των εργασιών ανασκαφικής συντήρησης

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Μηχανισμοί και βασικοί παράγοντες φθοράς. Γενικές αρχές για την ασφαλή αποκάλυψη αρχαιολογικών ευρημάτων.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Τεχνικές και υλικά για την απόσπαση και μεταφορά κινητών ευρημάτων

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πρώτα σωστικά μέτρα για τη διατήρηση ακίνητων ευρημάτων, αρχιτεκτονικών μελών και αρχαιολογικών χώρων

2ο ΜΑΘΗΜΑ: Περιβάλλον απόθεσης: παράγοντες φθοράς κινητών ευρημάτων ανάλογα με το υλικό κατασκευής

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Ανόργανα υλικά

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Οργανικά υλικά

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Μέταλλα

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Σύνθετα αντικείμενα και ευρήματα από ενάλιες έρευνες

3ο ΜΑΘΗΜΑ: Περιβάλλον αποθήκευσης: περιβαλλοντικές συνθήκες και υλικά αποθήκευσης αρχαιολογικών ευρημάτων ανάλογα με το υλικό κατασκευής

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Βασικές περιβαλλοντικές παράμετροι. Περιβαλλοντικές συνθήκες αποθήκευσης ανά υλικό

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Μέθοδοι και υλικά ασφαλούς αποθήκευσης αρχαιολογικών ευρημάτων